

1. ΘΕΜΑ

Εναλλαγή ενεργητικής – παθητικής φωνής

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Ο Ηλίας έχτισε το σπίτι. / Το σπίτι χτίστηκε από τον Ηλία.

Οι καθηγητές του τον χαρακτήρισαν έξυπνο. / Ο Νίκος χαρακτηρίστηκε έξυπνος από τους καθηγητές του.

Τον καθηγητή ενθουσίασαν οι γνώσεις των μαθητών του. / Ο καθηγητής ενθουσιάστηκε από τις γνώσεις των μαθητών του. / Ο καθηγητής ενθουσιάστηκε με τις γνώσεις των μαθητών του.

Ο διευθυντής δέχτηκε τους εργαζομένους. / Οι εργαζόμενοι έγιναν δεκτοί από το διευθυντή.

3. ΕΠΙΠΕΔΟ-ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

Δ ΚΕΓ και 3 ΕΚΠΑ

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ

Φωνή (ενεργητική – παθητική)

Ρηματικές καταλήξεις (ενεργητικής – παθητικής φωνής)

Υποκείμενο

Αντικείμενο

5. ΠΙΘΑΝΑ ΛΑΘΗ

Δυσκολία κατά τη μετατροπή μιας πρότασης με σύνταξη ενεργητική σε άλλη με σύνταξη παθητική, και το αντίστροφο.

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Στην Ελληνική, σε πολλές περιπτώσεις, συναντάμε το ίδιο ρήμα και στην ενεργητική και στην παθητική φωνή. Η ενεργητική φωνή δηλώνει ότι το υποκείμενο του ρήματος (πρόσωπο ή πράγμα) δρα, ενώ η παθητική φωνή δηλώνει ότι το υποκείμενο δέχεται την ενέργεια του ρήματος ή επηρεάζεται από αυτή. Το άμεσο αντικείμενο της ενεργητικής αντιστοιχεί στο υποκείμενο της παθητικής, ενώ το υποκείμενο της ενεργητικής αντιστοιχεί στο ποιητικό αίτιο της παθητικής. Με την ενεργητική σύνταξη εξαιρείται η δράση του υποκειμένου, ενώ με την παθητική σύνταξη εξαιρείται το αποτέλεσμα της ενέργειας του υποκειμένου.

α) *Ο Νίκος βρήκε το βιβλίο.*

Το βιβλίο βρέθηκε από το Νίκο.

Όταν η ενεργητική σύνταξη μετατρέπεται σε παθητική, το αντικείμενο του μονόπτωτου ρήματος της ενεργητικής φωνής γίνεται υποκείμενο του παθητικού (το βιβλίο) και το υποκείμενό του γίνεται ποιητικό αίτιο (από το Νίκο).

β) *Ο καθηγητής τού έδωσε συστατική επιστολή.*

Η συστατική επιστολή τού δόθηκε από τον καθηγητή.

Η συστατική επιστολή δόθηκε σ' αυτόν από τον καθηγητή.

Ο δάσκαλος εξετάζει τα παιδιά φυσική.

Τα παιδιά εξετάζονται φυσική από το δάσκαλο.

Τα παιδιά εξετάζονται στη φυσική από το δάσκαλο.

Αν το ρήμα της ενεργητικής είναι δίπτωτο, κατά τη μετατροπή της ενεργητικής σε παθητική σύνταξη το έμμεσο αντικείμενο συνήθως διατηρείται, μπορεί όμως να γίνει και εμπρόθετο (σ' αυτόν, στη φυσική).

γ) *Οι συνάδελφοι χαρακτήρισαν το Γιώργο εργατικό.*

Ο Γιώργος χαρακτηρίστηκε εργατικός από τους συναδέλφους.

Όταν το ρήμα της ενεργητικής έχει και τα δύο αντικείμενα στην αιτιατική, τότε κατά τη μετατροπή της ενεργητικής σε παθητική σύνταξη το αντικείμενο γίνεται υποκείμενο και η δεύτερη αιτιατική που ήταν κατηγορούμενο του αντικειμένου γίνεται κατηγορούμενο του υποκειμένου του παθητικού ρήματος.

δ) Όταν ένα ρήμα δηλώνει ψυχική διάθεση, τότε η αιτία αυτής της ψυχικής διάθεσης μπορεί να εκφραστεί ως ποιητικό αίτιο (με χρήση της πρόθεσης *από*) ή ως όργανο (με χρήση της πρόθεσης *με*):

Τον καθηγητή τον ενθουσίασαν οι γνώσεις των μαθητών.

Ο καθηγητής ενθουσιάστηκε από τις γνώσεις των μαθητών του.

Ο καθηγητής ενθουσιάστηκε με τις γνώσεις των μαθητών του.

Η απόφαση του δήμου απογοήτευσε τους πολίτες.

Οι πολίτες απογοητεύτηκαν από την απόφαση του δήμου.

Οι πολίτες απογοητεύτηκαν με την απόφαση του δήμου.

Άλλα τέτοια ρήματα είναι τα εξής: *ενοχλώ, εντυπωσιάζω, ικανοποιώ, λυπό, νοιάζει, ξετρελαίνω, παραξενεύω, πειράζω, στενοχωρώ.*

ε) Τα αποθετικά ρήματα έχουν παθητική μορφολογία αλλά ενεργητική σημασία. Αυτά τα ρήματα μπορεί να είναι μεταβατικά. Όμως κατά τη μετατροπή της σύνταξης σε παθητική δεν μπορεί να χρησιμοποιηθούν τα ίδια και ως ρήματα παθητικής διάθεσης. Έτσι, μερικά από αυτά που μπορούν να σχηματίζουν παθητική διάθεση (παθητική σημασία) το κάνουν με περίφραση, που το ένα μέρος της προέρχεται από το θέμα τους:

Ο διευθυντής δέχτηκε τους υπαλλήλους.

Οι υπάλληλοι έγιναν δεκτοί από το διευθυντή.

Ο εργοδότης εκμεταλλεύεται τους εργαζομένους.

Ο εργαζόμενοι γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης από τον εργοδότη.

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Προκειμένου οι μαθητές να μάθουν να κάνουν τη μετατροπή από ενεργητική σε παθητική σύνταξη, θα χρειαστεί να ασκηθούν για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα. Κρίνεται απαραίτητο ο διδάσκων να δίνει κατά τακτά χρονικά διαστήματα ασκήσεις με στόχο τη μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική, γιατί είναι ένα ζήτημα που δυσκολεύει πολλούς μαθητές (ακόμα και φυσικούς ομιλητές).

8. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΦΗ ΘΕΜΑΤΑ

ΓΓ30: Ρηματικές καταλήξεις

ΑΤ37: Παθητική φωνή: αυτοπαθητική και αλληλοπαθητική σημασία

ΑΤ38: Μέση δομή

ΑΤ39: Έκφραση αλληλοπάθειας

ΑΤ40: Έκφραση αυτοπάθειας

ΑΤ61: Αποθετικά ρήματα

9. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΕ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γλωσσικές Ασκήσεις: 372, 390.